

۴- مصوبات قانونی

۴-۱- احکام مصوب در جلسه شماره ۴۹ مورخ ۱۳۹۳/۴/۲۳ شورای عالی آمار

۱. کلیات طرح «نظام جامع ثبت‌های آماری ایران» (IRANSTARS) در جلسه شماره ۴۹ مورخ ۱۳۹۳/۰۴/۲۳ به تصویب شورای عالی آمار رسید. مقرر شد مرکز آمار ایران طرح تفصیلی شامل برنامه عملیاتی، بودجه مورد نیاز و دستورالعمل تبادل داده با سطح دسترسی معین را با همکاری دستگاه‌های اجرایی ظرف مدت سه ماه تهیه و برای اجرا ابلاغ نماید.
۲. دستگاه‌های اجرایی موظفند داده‌ها و فراداده‌ها و اطلاعات مورد نیاز IRANSTARS را در بازه‌های زمانی موردنظر تعیین شده در طرح تفصیلی، در اختیار مرکز آمار ایران قرار دهند.
۳. دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند بهبود کیفیت یا ایجاد ثبت‌های اداری مورد نیاز IRANSTARS را در اولویت کاری خود قرار دهند. همچنین، مسئولیت ارزیابی کیفیت این ثبت‌های اداری بر عهده‌ی مرکز آمار ایران است.
۴. مرکز آمار ایران موظف است شناسه‌های یکتای موردنیاز برای پیوند ثبت‌های IRANSTARS با یکدیگر را تعیین نماید.
۵. تمامی دستگاه‌های اجرایی مکلفند در سیستم‌های خود که مرتبط با IRANSTARS است، شماره ملی فرد (حقیقی، حقوقی)، کدپستی و سایر شناسه‌های یکتا را به عنوان اطلاعات (فیلدهای) اجباری تعریف کنند.
۶. مرکز آمار ایران مکلف است گزارش دوره‌ای پیشرفت طرح IRANSTARS را هر شش ماه به شورای عالی آمار و هر سال به هیئت دولت ارائه نماید.
۷. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور مکلف است هر ساله ردیف بودجه و اعتبار معینی را در بودجه سالانه مرکز آمار ایران و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با IRANSTARS با عنوان «پیاپی‌سازی نظام جامع ثبت‌های آماری ایران» در نظر بگیرد. تخصیص این اعتبار به دستگاه‌های اجرایی، پس از تایید مرکز آمار ایران و توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور انجام می‌گیرد.

۲-۴- ماده ۱۰ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی)

به منظور یکپارچه سازی، ساماندهی و رفع موازی کاری در نظام آماری کشور:

الف- مرکز آمار ایران مرجع رسمی تهیه، اعلام و انتشار آمارهای رسمی کشور است. این بند قبل از ماده (۲) قانون مرکز آمار ایران مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۱۰ الحاق می شود.

ب- مرکز آمار ایران با همکاری دستگاههای اجرائی نسبت به تهیه برنامه ملی آماری کشور مبتنی بر فناوری های نوین با رعایت استانداردها و ضوابط تولید و انتشار آمارهای رسمی، استقرار نظام آمارهای ثبتي و استقرار و تغذیه مستمر پایگاه اطلاعات آماری کشور اقدام کند. این برنامه با پیشنهاد مرکز آمار ایران و تصویب شورای عالی آمار ایران برای دستگاههای اجرائی لازم الاجراء است.

پ- دستگاههای اجرائی مانند بانک مرکزی مکلفند در حدود وظایف قانونی خود و در چهارچوب ضوابط و استانداردهای شورای عالی آمار ایران، آمار تخصصی حوزه های مربوط به خود را تولید و اعلام کنند. در این صورت آمار منتشره آمار تخصصی رسمی است.

بندهای (ب) و (پ) به عنوان مواد جدید بعد از ماده (۹) قانون مرکز آمار ایران الحاق می گردد.

۳-۴- بند ج ماده ۳۰ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی)

به منظور بهره برداری بهینه از ظرفیتها و موقعیت های جغرافیایی کشور:

۱. وزارت راه و شهرسازی با هماهنگی و مشارکت مرکز آمار ایران موظف است نسبت به ایجاد بانک جامع حمل و نقل کشور و استقرار سامانه اطلاعات جامع حوادث و سوانح حمل و نقل که دربرگیرنده اطلاعات دریافتی از پلیس، بخش بهداشت و درمان کشور، سازمان های راهداری و حمل و نقل جاده ای، هواپیمایی کشوری و بنادر و دریانوردی، شرکت راه آهن و سایر

سازمان‌های ذی‌ربط است با هدف تجمیع، شفاف‌سازی و ارائه داده‌ها و اطلاعات صحیح و قابل استفاده در تحلیل و تدوین اهداف و برنامه‌های ملی ایمنی اقدام نماید. گزارش آماری حمل و نقل کشور همه ساله توسط مرکز آمار ایران تدوین و منتشر می‌شود.

۴-۴- بند ب ماده ۶۴ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی)

کلیه دستگاههای اجرائی موضوع ماده(۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و دستگاههای موضوع ماده(۵۰) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت(۱) مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ مکلفند علاوه بر اعتبارات پژوهشی که ذیل دستگاه در قوانین بودجه سالانه منظور شده است، یک درصد(۱٪) از اعتبارات تخصیص یافته هزینه‌ای به استثنای فصول(۱) و (۶) و در مورد شرکتهای دولتی از هزینه‌های غیرعملیاتی را برای امور پژوهشی و توسعه فناوری هزینه کنند.

تبصره ۱- دستگاههای مذکور ضمن رعایت چهارچوب نقشه جامع علمی کشور و اولویت‌های تحقیقاتی دستگاه ذی‌ربط که به تصویب شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری می‌رسد مکلفند نحوه هزینه‌کرد این بند را هر شش ماه یکبار به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و مرکز آمار ایران گزارش دهند. شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری موظف است گزارش عملکرد این بند را به‌طور سالانه حداکثر تا پایان مردادماه به مجلس شورای اسلامی ارائه کند. همچنین مرکز آمار ایران مکلف است سالانه اطلاعات مربوط به هزینه‌کرد تحقیق و توسعه را منتشر نماید.

۴-۵- بند ت ماده ۶۷ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی)

دستگاههای اجرائی، واحدهای زیرنظر مقام رهبری اعم از نظامی و غیرنظامی در صورت موافقت ایشان، شوراهای اسلامی شهر و روستا و مؤسسات خصوصی حرفه‌ای عهده‌دار مأموریت عمومی موظفند در سامانه‌های الکترونیکی خود، اقلام اطلاعاتی و آمار ثبتی موضوع قان و نمركز آمار ایران مورد نیاز برای ایجاد نظام جامع آمارهای ثبتی و شبکه ملی آمار ایران را ایجاد و حداکثر تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه امکان بهره‌برداری الکترونیکی و برخط آن را بر بستر شبکه ملی اطلاعات برای

مرکز آمار ایران فراهم نمایند. مرکز آمار ایران مکلف است اقلام آمار ثبتی و نحوه تولید آن را حداکثر ظرف مدت نه ماه برای هریک از دستگاه‌ها تهیه و به آنها ابلاغ کند.

۶-۴- بند الف ماده ۷۴ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی)

الف- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با هدف ارائه خدمات الکترونیکی سلامت مکلف است ظرف دو سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به استقرار سامانه پرونده الکترونیکی سلامت ایرانیان و سامانه‌های اطلاعاتی مراکز سلامت با هماهنگی پایگاه ملی آمار ایران و سازمان ثبت احوال کشور با حفظ حریم خصوصی و منوط به اذن آنها و محرمانه بودن داده‌ها و با اولویت شروع برنامه پزشک خانواده و نظام ارجاع اقدام نماید.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است با همکاری سازمان‌ها و مراکز خدمات سلامت و بیمه سلامت حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از استقرار کامل سامانه فوق، خدمات بیمه سلامت را به صورت یکپارچه و مبتنی بر فناوری اطلاعات در تعامل با سامانه «پرونده الکترونیکی سلامت ایرانیان» ساماندهی نماید.

تبصره- کلیه مراکز سلامت و واحدهای ذی‌ربط اعم از دولتی و غیردولتی موظف به همکاری در این زمینه می‌باشند.

۷-۴- بند ۹ ماده ۲۱ فصل سوم ضوابط فنی و اجرایی توسعه دولت الکترونیکی مصوب ۱۳۹۳/۰۶/۱۱ شورای عالی فناوری اطلاعات

مسئولیت تهیه پایگاه ملی اطلاعات و آمار کشور مرکز آمار ایران می‌باشد.

۵- تعاریف و مفاهیم

شیء (Object): یک عضو، عنصر یا واحد آماری از یک ثبت، جامعه و یا ماتریس داده، شیء نامیده می‌شود.

ثبت (Register): یک «ثبت» لیست کاملی از تمام شیء‌های (واحد‌های) درون یک گروه از شیء‌ها (یک جامعه) است. اگرچه امکان دارد دلیل نقص کیفیتی داده‌های مربوط به تعدادی از شیء‌ها گم شده و یا ناقص باشند. در یک ثبت برای هر شیء باید شناسه‌ای وجود داشته باشد بنا براین امکان بروز شدن شیء و همچنین تعریف متغیرهای جدید برای آن وجود دارد. یک لیست کامل و شناسه‌های معین، مشخصه‌های اصلی و مهم یک ثبت است.

آمار ثبتی مبنا (Register-based statistics): آماری است که از داده‌های یک ثبت حاصل می‌شود.

منابع داده‌های اداری (Administrative data sources): به طور کلی شامل تمامی انواع منابعی است که برای اهداف اداری به کار می‌روند. هر چند در این نوشتار، تمامی منابع داده‌های اداری، همان ثبت‌های اداری هستند.

ثبت اداری (Administrative register): ثبتی است درون سیستم اطلاعاتی یک سازمان و در راستای وظایف و اهداف اداری آن سازمان. یک ثبت اداری باید:

- شامل تمامی شیء‌های مشمول آن وظیفه یا هدف اداری باشد،
- تمامی شیء‌ها قابل شناسایی باشند و
- متغیرهای درون آن ثبت کاربرد اداری داشته باشند.

ثبت آماری (Statistical register): اکثر ثبت‌های آماری از پردازش ثبت‌های اداری بر اساس اهداف آماری حاصل می‌شوند. پردازش مانند، ادیت داده‌ها، اختصاص کد به داده‌ها، رسیدگی به داده‌های گمشده، پردازش بر روی زمان‌های مرجع، ایجاد شیء‌های جدید (مشتق شده از شیء‌های موجود) و ایجاد متغیرهای جدید (مشتق شده از متغیرهای موجود). در نتیجه این پردازش، گروه شیء‌ها (جوامع آماری)، شیء‌ها و متغیرها مطابق اهداف آماری خواهند شد. داده‌های سرشماری‌ها نیز می‌توانند تبدیل به ثبت‌های آماری شوند (داده‌های آمارگیری‌های نمونه‌ای نمی‌توانند).

نکته: هرچند داده‌های سرشماری‌ها طی فرآیندهای ثبت‌های اداری تولید نشده‌اند ولی به دلیل پوشش تمام شی‌های مورد نظر می‌توانند به عنوان ثبت‌های آماری استفاده شوند ولی داده‌های آمارگیری‌های نمونه‌ای به دلیل عدم پوشش کامل نمی‌توانند این نقش را داشته باشند.

ثبت پایه (Base register): ثبت پایه، ثبتی با درجه اهمیت بسیار بالا در میان کل سیستم ثبت‌های آماری است که حاوی شی‌های مهم و گروه شی‌های مهم است. شی‌های عضو این نوع ثبت امکان اتصال به شی‌های سایر ثبت‌ها را دارد.

سیستم ثبت‌های آماری (System of statistical registers): لازم است که تمامی ثبت‌های آماری در سیستمی هماهنگ شده جای گرفته باشند. این سیستم تضمین می‌کند که داده‌های تمامی ثبت‌های آماری به طور موثری تجمیع و استفاده شوند. هر سازمان ملی آمار به مدلی مفهومی از این سیستم نیاز دارد که ثبت‌های آماری ایجاد شده بر اساس ثبت‌های اداری سازمان‌های مختلف و ارتباط بین آن‌ها را توصیف کند.

ثبت آماری جمعیت (statistical population register): تمامی ایرانیان و غیرایرانی‌های مقیم که جزء جمعیت کشور محسوب می‌شوند را در بر می‌گیرد. وقایع تولد، فوت و جا به جایی داخلی و مهاجرت بین‌المللی از اقلام اصلی این سیستم محسوب می‌شوند که از طریق دستگاه‌های تولیدکننده ثبت‌های اداری، این پایگاه تغذیه می‌گردد و با اعمال عملیاتی پس از اتصال به فایل آدرس، مکان نیز در کنار زمان مولفه اصلی این سیستم محسوب می‌شود. عملیات به‌هنگام‌سازی از ابتدای شکل‌گیری این سیستم به شکل شفاف مورد توجه قرار می‌گیرد.

جمعیت (population): گروهی از افراد که در یک لحظه معین هم‌زیست هستند. اصطلاح جمعیت، معمولاً برای دلالت بر تمامی ساکنان یک منطقه (ایالت، استان، شهر و مانند آن) به کار گرفته می‌شود.

جمعیت قانونی (de jure population): جمعیتی که معمولاً در یک محل معین اقامت دارد. این‌گونه جمعیت‌ها که به عنوان جمعیت ساکن در نظر گرفته می‌شوند افراد غایب موقت را نیز در بر می‌گیرند اما میهمانان و دیدارکنندگان و افراد عبوری در این تعریف نمی‌گنجانند.

ثبت جمعیت (population register): یک نظام گردآوری داده که در آن ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و اجتماعی اقتصادی جمعیت به طور پیوسته ثبت می‌شود. ثبت جمعیت، اگر کامل باشد می‌تواند برخی از عملکردهای یک سرشماری و ثبت وقایع حیاتی را ترکیب کند و اطلاعاتی در مورد حجم جمعیت و نیز جریان رویدادهای حیاتی ارائه کند.

رویداد حیاتی (Vital Event): یک تغییر عمده در وضعیت فرد که منجر به تغییر در ترکیب جمعیت خواهد شد. تولد و مرگ، ازدواج، طلاق و مهاجرت از جمله رویدادهای بارز حیاتی به شمار می‌روند. داده‌هایی که به عنوان آمار حیاتی تولید می‌شوند و از دیرباز یکی از منابع بسیار مهم اطلاعاتی در مورد تحلیل‌های جمعیت‌شناختی محسوب می‌شوند، اطلاعات لازم در مورد پویایی‌شناسی جمعیت را به دست می‌دهند.

ثبت رویداد حیاتی (Vital Registration): ثبت رویدادهای جمعیت‌شناختی یک جمعیت و نیز، منبع اساسی اطلاعات مربوط به پویایی‌شناسی جمعیت.

تولد (Birth): هر چند تولد می‌تواند به مرده‌زایی و زنده‌زایی تقسیم شود که ترکیب آن‌ها کل موالید نامیده شده است اما در مبانی آمارهای ثبت جمعیت، منظور از تولد، زنده‌زایی است.

مرگ (death): توقف دائمی آثار و شواهد حیات در هر زمان بعد از ولادت. (مرده‌زایی و سقط در دسته مرگ قرار نمی‌گیرند و در قالب مرگ و میر جنینی طبقه‌بندی می‌شود)

علت مرگ (casuse of death): بیماری یا آسیبی که به مرگ فرد منجر شود یا آن را تسریع می‌کند. طبقه‌بندی مرگ بر حسب علت آن، اغلب با پیچیدگی‌های زیادی همراه است. به منظور تمایز بین علل مختلف مرگ، در طبقه‌بندی بین‌المللی

بیماری‌ها تصریح شده است که در گواهی فوت باید توالی وقایع منجر به مرگ به روشنی بیان و یکی از آن‌ها به عنوان علت اصلی مرگ تعیین شود.

مهاجرت (migration): تغییر مکان افراد، یا گروه‌هایی از افراد، که با تغییر دائمی یا نیمه دائمی محل سکونت همراه است.

جا به جایی (mobility): تمامی پدیده‌های مرتبط با تغییر مکان افراد. برعکس مهاجرت، اصطلاح تحرک یا جا به جایی، در مورد تمامی اشکال حرکت فضایی جمعیت، به کار گرفته شده است.

بنگاه (Enterprise): یک بنگاه یک واحد نهادی است که بر حسب توانایی‌اش به عنوان تولیدکننده کالاها و خدمات شناخته می‌شود. این بنگاه یک معامله‌گر اقتصادی است که در تصمیم‌گیری‌های مالی دارای استقلال است و همچنین توانایی و مسئولیت تخصیص منابع برای تولید کالاها و خدمات را دارا است. ممکن است در یک یا چندین فعالیت اقتصادی در یک یا چند مکان مشارکت داشته باشد. بنگاه اقتصادی آن سطح از واحد آماري است که همه اطلاعات پیرامون معامله‌های آن، شامل حساب‌های مالی و ترازنامه‌ای در آن سطح نگهداری می‌شوند و از آنها می‌توان معامله‌های بین‌المللی، موقعیت سرمایه‌گذاری بین‌المللی، موقعیت مالی تثبیت شده و ارزش خالص را به دست آورد.

جامعه هدف (Target Population): جامعه‌ای است که در یک آمارگیری، مطالعه و کسب اطلاعات در مورد حداقل یکی از مشخصه‌های آن، مد نظر است.

داده‌های اداری (Administrative Data): به داده‌ای اطلاق می‌شود که در حین فرایندهای اداری یک سازمان تولید می‌شود.

رخ‌نمانگاری (Profiling): رخ‌نمانگاری فرایندی است که در آن ساختارهای حقوقی، عملیاتی و حسابداری کسب و کارها با هدف ایجاد تناظر بین کسب و کارهای دنیای واقعی و واحدهای آماری مورد نظر ثبت، تحلیل می‌شود.

سیستم ثبت‌های آماری (System of Statistical Registers): سیستمی است که از تجمیع تمامی ثبت‌های آماری با محوریت ثبت‌های پایه تشکیل شده باشد.

قواعد اصلاح (Edit Rules): مجموعه قواعدی که بر مبنای آن روش مواجهه با اطلاعات مغایر مشخص می‌شود.

قواعد تداوم (Continuity Rules): مجموعه قواعدی که بر مبنای آن می‌توان بین تولد (به وجود آمدن) و مرگ (از بین رفتن یا به طور دائم غیرفعال شدن) یک واحد آماری، جایگزین شدن واحد آماری با یک واحد تازه تأسیس جدید یا تداوم واحد آماری علیرغم تغییرات عمده‌ای که در مالکیت، اندازه، فعالیت اقتصادی، مکان، ساختار سازمانی و ساز و کارهای گزارش‌دهی اداری آن رخ داده است، تمایز قائل شد.

قواعد پایداری یا قواعد استحکام (Stability or Resistance Rules): در بهنگام‌سازی ثبت کسب و کار، قواعد پایداری بر مجموعه قواعدی دلالت دارد که از اعمال هر گونه تغییرات پیش از گذشت مدت زمان لازم برای حصول اطمینان از دائمی بودن آن تغییرات جلوگیری می‌کند. این قواعد باید هر نوع تغییر ممکن در مشخصات، روش‌های پیدا کردن تغییرات، انواع تغییرات (شامل موقت، فصلی و دائمی) و همچنین اثرات ممکن این تغییرات بر روی چارچوب‌ها و آمارهای منتشر شده را شامل شود.

کارگاه (Establishment): در سیستم حساب‌های ملی واحد آماری را که لازم است برای آمارهای صنعتی یا تولیدی تعریف و تعیین شود به عنوان کارگاه توصیف می‌کند. کارگاه، یک بنگاه یا قسمتی از یک بنگاه است

که در یک مکان واحد مستقر شده و در آن فقط یک فعالیت تولیدی واحد انجام می‌شود یا فعالیت تولیدی اصلی آن بیشترین ارزش افزوده را ایجاد می‌کند.

کسب و کار (Business): هر نوع فعالیت مستمر [قانونی] [و ملزم به دریافت مجوز] که تحت مالکیت مشخص برای تولید کالا یا ارائه خدمت به دیگران به منظور کسب منافع [با هدف ارزش افزوده یا سود] انجام می‌شود.

گروه بنگاهی (Enterprise Group): بنگاه‌هایی که به منظور دستیابی به مزیت‌های اقتصادی نظیر صرفه‌جویی‌های حاصل از مقیاس تولید، کنترل یک بازار وسیع‌تر، افزایش در بهره‌وری داخلی از طریق مدیریت کسب و کار تحت کنترل مالکیت یکسان یک گروه قرار می‌گیرند.

واحد حقوقی (Legal Unit): بیش‌تر جامعه‌ها امکان به رسمیت شناخته شدن واحدهای اقتصادی را از لحاظ حقوقی تحت قانون‌های فراهم می‌کنند که به آن‌ها توانایی می‌دهد تا خود را به عنوان واحد حقوقی تعریف و ثبت کنند. واحدهایی حقوقی مستقل از افراد یا نهادهایی که مالک آن‌ها هستند به وسیله قانون یا جامعه به رسمیت شناخته می‌شوند. مشخصه‌های واحدهای آماری چنین است: مالک کالا یا دارایی هستند، بدهی به بار می‌آورند و وارد عقد قرارداد می‌شوند. واحدهای حقوقی، همواره یا به تنهایی یا گاهی در ترکیب با واحدهای حقوقی دیگر، پایه حقوقی واحد آماری را تشکیل می‌دهد.

واحد محلی (Local Unit): بنگاه‌های اقتصادی اغلب در بیش از یک مکان به فعالیت تولیدی می‌پردازند، و برای برخی هدف‌ها ممکن است بخش‌بندی آن‌ها بر این مبنا سودمند باشد. واحد محلی، یک بنگاه یا بخشی از یک بنگاه است که به فعالیت تولیدی در یک مکان یا قسمتی از یک مکان اشتغال دارد. این تعریف تنها یک بعد دارد، زیرا به نوع فعالیت انجام شده اشاره‌ای نمی‌کند.

واحد نوع فعالیت (Kind of Activity Unit): واحد نوع فعالیت یک بنگاه یا قسمتی از یک بنگاه است که فقط به یک نوع فعالیت تولیدی اشتغال دارد یا فعالیت تولیدی اصلی آن بیشترین ارزش افزوده را ایجاد می‌کند. در

مقایسه با کارگاه، چنین واحدی هیچ محدودیتی از لحاظ محدوده جغرافیایی که فعالیت در آن انجام می‌شود ندارد ولی مشخصه آن همگن بودن نوع فعالیت آن است.

واحد نوع فعالیت محلی (Local Kind of Activity Unit): واحد نوع فعالیت محلی، بخشی از یک واحد نوع فعالیت است که مرتبط با یک واحد محلی است. هر واحد نوع فعالیت حداقل باید یک واحد محلی داشته باشد، اما واحد نوع فعالیت می‌تواند از بخش‌هایی از یک یا چند محلی تشکیل شده باشد.

واحد نهادی (Institutional Unit): واحد نهادی واحدهای اصلی در سیستم حساب‌های ملی (SNA) است. همه تعاریف دیگر بر اساس تعریف این واحد پایه شکل گرفته‌اند. واحد نهادی مجموعه اقتصادی است که مستقلاً قادر به تملک دارایی‌ها، تقبل بدهی‌ها و اشتغال به فعالیت‌های اقتصادی بوده و دارای تراکنش با مجموعه دیگر است. یک ویژگی مهم مشخصه واحد نهادی این است که مجموعه‌ای از حساب‌های اقتصادی برای واحد وجود دارد یا می‌تواند جمع‌آوری شود. این مجموعه حساب‌ها شامل حساب‌های مالی تثبیت شده و یا ترازنامه دارایی‌ها و بدهی‌ها است. واحدهای نهادی شامل افراد یا گروهی از افراد به شکل خانوار و واحدهای حقوقی و اجتماعی هستند که وجود آن‌ها مستقل از افراد یا واحدهای دیگر که ممکن است مالک یا کنترل‌کننده آن‌ها باشند، توسط قانون یا جامعه به رسمیت شناخته شده است.

مرکز آمار ایران

۶- انواع استفاده آماری از ثبتهای اداری

۶-۱- طرحهای کاملاً ثبت-پایه

مانند آمارهای وقایع حیاتی چهارگانه، آموزش، جرایم و بیشتر آمارهای کسب و کار.

۶-۲- طرحهای ترکیبی

ترکیبی از طرحهای آمارگیری و منابع ثبتی.

✓ سنجش کیفیت ثبت یا سنجش کیفیت طرح،

✓ افزودن به متغیرهای ثبت یا افزودن به متغیرهای طرح (هر چند، استفاده از طرح برای کمک به ثبت معمول نیست)،

✓ چارچوب نمونه‌گیری،

✓ کمک به برآوردهای طرح (مانند محاسبه وزن متغیرها به کمک ثبت‌ها)،

✓ اصلاح بی پاسخی‌ها.

۶-۳- لزوم تبدیل ثبتهای اداری به ثبتهای آماری

پس از دسترسی به ثبتهای اداری و اطمینان از مناسب بودن آنها برای استفاده در اهداف آماری، روشهای متنوعی برای تبدیل ثبتهای اداری به ثبتهای آماری وجود دارد.

دلیل اصلی این تبدیل به شرح زیر است:

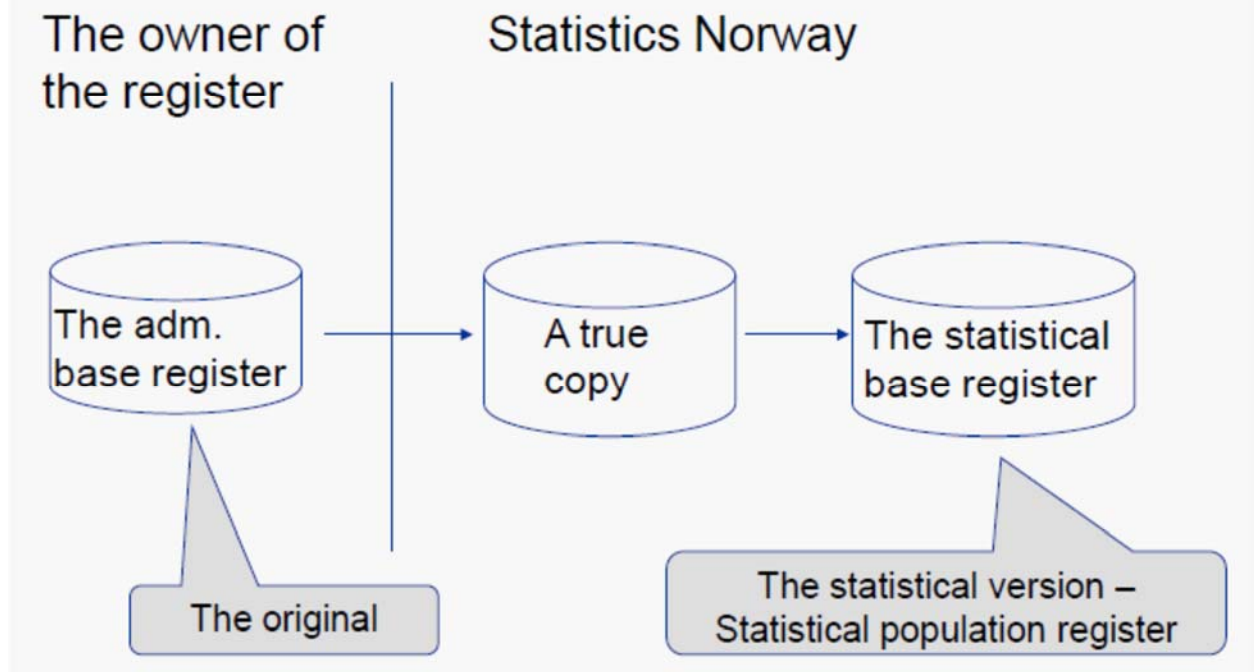
➤ هدف از طراحی ثبتهای اداری (سیستمهای اطلاعاتی) تحقق اهداف اداری است. مسلماً در بحث تعاریف و

مفاهیم و طبقه‌بندی‌ها تفاوت‌های چشمگیری با اهداف آماری خواهد داشت.

- در ثبت‌های اداری، مفاهیمی همانند زمان آماری و زمان مرجع آماری وجود ندارد. در این ثبت‌ها زمان تنها معنی زمان انجام عملیات یا زمان اخذ گزارش را دارد. لذا به منظور استفاده در از ثبت‌های اداری برای اهداف آماری، باید تبدیلات و تغییرات خاصی در آنها ایجاد نمود تا بتوان آمارهای درست و دقیق از آنها استخراج نمود.
 - میزان بی‌پاسخی‌ها در ثبت‌های اداری (که عمدتاً به دلیل عدم نیاز به تکمیل آن در اهداف اداری است) در استفاده آماری از آنها موجب کم‌شماری خواهد بود.
 - در برخی موارد، تکرار رکوردها در سیستم‌های اطلاعاتی دستگاههای اجرایی و ثبت‌های اداری مرتبط با آنها امری بدیهی و اجتناب‌ناپذیر است، ولی برای استفاده در اهداف آماری باید این رکوردها شناسایی و یکی شوند.
 - در برخی موارد داده‌های حاصل از ثبت‌های اداری باید اصلاح یا ضریب‌گذاری شوند. برای مثال در سامانه ثبت املاک و مستغلات وزارت صنعت، معدن و تجارت امکان دارد در معاملات مسکن خانوادگی قیمت فروش یک ملک یک‌دهم قیمت واقعی آن ثبت شود که از نظر حقوقی بلامانع است ولی از نظر آماری داده پرت محسوب شده و باید اصلاح شود.
- برای مثال در کشور نروژ ساعت ۲۴ هر شب یک کپی از فایل سازمان مالیات (ثبت اداری) به سازمان آمار ارسال می‌شود و سازمان آمار در پایان هر ماه فایل ثبت آماری را به‌نگام و آماده گزارشگیری می‌نماید.

مرکز آمار ایران

Population management in Statistics Norway

۷- اهداف کلی طرح

- ۱- گسترش تولید آمارهای ثبتی مبنا (به ویژه سرشماری‌های ثبتی مبنا مانند سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مبنا) و عمده‌ی اطلاعات ثبتی مورد نیاز شبکه‌ی ملی آمار.
- ۲- فراهم نمودن زمینه‌ی اجرای آمارگیری‌های ثبتی مبنا و تولید آمارهای جدید، دقیق، بهنگام و مستمر از وضعیت و ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور برای استفاده در برنامه‌ریزی‌های توسعه و سایر تصمیم‌گیری‌های کلان کشور و کمک به مدیریت هوشمند کشور.
- ۳- تهیه چارچوب‌های مورد نیاز برای استفاده در آمارگیری‌ها و کنترل و بهبود کیفیت آمارگیری‌ها (سرشماری، نمونه‌گیری).
- ۴- کاهش بار پاسخگویی از طریق حذف یا کم حجم‌تر کردن آمارگیری‌ها (سرشماری، نمونه‌گیری).

۵- تبادل داده بین دستگاه‌های اجرایی از طریق اتصال ثبت‌های اداری آن‌ها.

۸- مدل مفهومی طرح (Conceptual model)

در این طرح چهار ثبت پایه و ارتباط بین آن‌ها ستون فقرات سیستم ثبت‌های آماری را تشکیل می‌دهند. علت پایه‌ای بودن این ثبت‌ها آن است که شامل نوع شی‌ها و پیوندهای مهم می‌باشند. این ثبت‌ها عبارتند از:

۱. ثبت جمعیت^۱
۲. ثبت فعالیت^۲
۳. ثبت کسب و کار^۳
۴. ثبت املاک و مستغلات^۴

اگر هر یک از این ثبت‌های پایه وجود نداشته باشند و یا بی‌کیفیت باشند از مفید بودن این سیستم ثبت به عنوان یک موجودیت واحد برای اهداف آماری بسیار کاسته خواهد شد. نقش ثبت‌های پایه، تعریف شی‌ها و جمعیت‌های درون سیستم ثبت است به طوری که تعاریف مناسب شی‌ها و نیز پوشش خوب از ویژگی‌هایی است که برای تضمین کیفیت کل سیستم ضروری است. متغیرهای مهم یک ثبت پایه متغیرهایی هستند که یک شی را تعیین هویت می‌کند و نیز برای پیوند آن شی به اشیای سایر ثبت‌ها استفاده می‌شوند. برای تعیین جمعیت در یک نقطه زمانی خاص اطلاعات زمان وقایعی که بر شیء اثر می‌گذارند نیز مورد نیاز است مانند زمان تولد و مرگ شیء. برای اینکه اساس کار بر منابع اداری پایدار و قابل اعتماد قرار گیرد یک ثبت پایه باید ویژگی‌های زیر را داشته باشد:

۱. تعریف نوع شی‌های مهم.
۲. تعریف گروه شی‌های مهم و یا جمعیت‌های استاندارد شده.

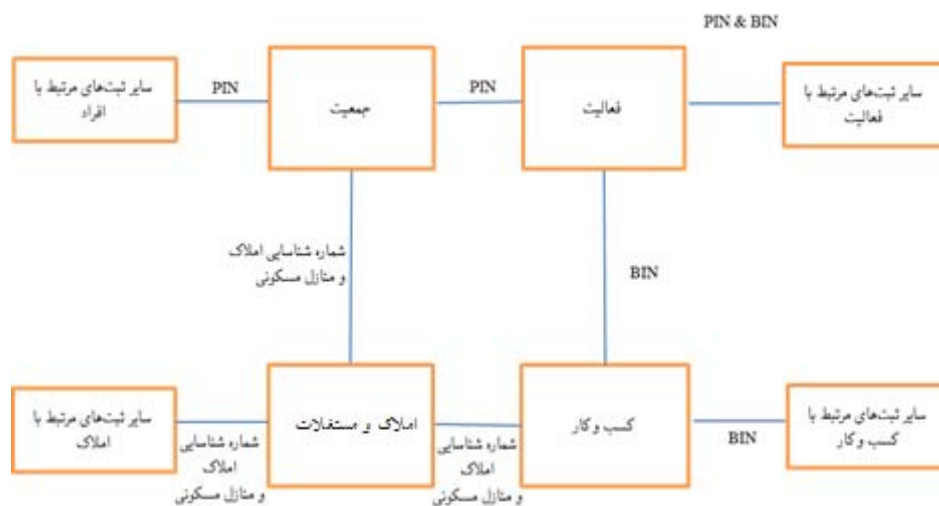
¹ Population Register

² Activity Register

³ Business Register

⁴ Real State Register

۳. وجود پیوندهایی به اشیای سایر ثبت‌ها.
۴. وجود پیوندهایی به سایر ثبت‌ها که نوع شی یکسانی دارند.
۵. اهمیت برای سیستم جامع (علت ضرورت با کیفیت بودن و نیز مستندسازی خوب).
۶. اهمیت به عنوان چهارچوب نمونه‌گیری.
۷. قابل استفاده بودن برای تهیه آمارهای جمعیتی درباره افراد، فعالیت‌ها، املاک و مستغلات و بنگاه‌ها/ کارگاه‌ها.

مدل مفهومی IRANSTARS

PIN: Personal Identity Number

BIN: Business Identity Number

مستطیل‌های بزرگتر در شکل فوق همان ثبت‌های پایه هستند و مستطیل‌های کوچکتر ثبت‌های آماری کمکی یا سایر ثبت‌های آماری متصل به ثبت‌های پایه را نشان می‌دهند و خطوط، پیوندهای بین شی‌های ثبت‌های مختلف را نشان می‌دهند. در پيوست اقلام مورد نیاز هر ثبت پایه آورده شده است و ثبت‌های کمکی، مالکین ثبت‌های کمکی و متغیرهای هر یک در طرح تفصیلی بیان خواهند شد.

سیستمی که در شکل فوق نشان داده شده محتوای یک سیستم ثبت آماری خوش ساخت را بر اساس منابع اداری مختلف و سرشماری نمایش می‌دهد. تعدادی از ثبت‌های سیستم از تلفیق اطلاعات موجود در همین سیستم شکل می‌گیرند. ثبت‌های

طولی مثالی از این ثبت‌ها هستند. در جهان عینی، به طور مداوم شیء‌ها متولد می‌شوند، تغییر می‌کنند و از بین می‌روند. در نتیجه ثبت‌های درون سیستم همواره تغییر می‌کنند (شیء‌ها اضافه و کم می‌شوند)، روابط بین شیء‌ها دگرگون می‌شود و ویژگی‌ها و مقادیر متغیرهای شیء‌ها تغییر می‌کنند. هر یک از ثبت‌های این مدل برای چندین سال و چندین ویرایش وجود خواهد داشت. به عنوان نکته‌ای کلی ممکن است وردی‌های یک سیستم ثبت روزانه، هفتگی، ماهانه یا سالانه باشد.

۹- نمایی از ۴ ثبت پایه و ثبت‌های اصلی مربوط

